

КАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 103 (8211) ♦ 1997 снл баладан ыйын 18 күнэ, Чэплиэр ♦ Сманата—1084 солкуобай

УЛУУС ДЬАҢАЛТАТЫГАР

САЛАЙАДЧЫЛАР ИНФОРМАЦИЯЛААТЫЛАР

Улаус дьаһалтатын баһаан ыһааһаагь планерка тыһар дьаһ-уот, коммунальһай хаһаайыһыһаа произ-водственһай хаһаайыһыһаа предпрйятиетин пачалы-нига Г. Н. Алёкумов ыһыһаа баһэмизини ула, уопсай дьаһаларга инвентаризациини ыһыһаа туру-тарын, ыһа хаһаайыһыһаагьин управлениетин кыһа-быһай агронома Е. И. Корзина үһүүү хомуурун хааһыһаагь, түмүктөрүн, эт-үүт комбинатын дирек-тора А. Т. Неговицын үһүт соһотуоһааһаагьин. ДЭС начальһыһаагь эт. А. И. Антикин, электрическэй си-тиһар пачалыһаагь Г. П. Кардашевһаагь кыһар кыһыһаагь көрөһаагь үһмэрин туһуһаагь информа-циялааһаагь.

Сезон устата байлагнаах от 93,1 бырыһыана, ол эбэтэр 29803 тонна от соботуохкаланын. Ол иһиттэн байынай хаһаайыстыбалара 9553, нэбиттэннэ 18050 тоннаны чамэттүлэр. Табаарыстыбалар арзаттар 2200 тонна буолла. Билигин да бирдин-лээн табаарыстыбалар оттууларын тохото иликтэр. Итинтэн уу суһа ылларай ыраахан балаһыан-ыһаламмыт Бүлүү бөлөх улуустарыгар 1000 тонна оту атыылыырга улуус сайаапка түһүрдэ. Билингитэ упримеленига 4 байынай хаһаайыстыба итинэ собулэһин кэлбөөн 840 тонна оту атыылыырга сайааппастаатылар. 2212 гектар ыһылыахпыттэн 1803 гектара хомулунна, барытлаан аарыһан гектарга 13-түү центнер ыһылыага 2138 тонна бурдук хомулунна. Дьэһиниэһин ыһылаан соботоһун дьарыктанар «Өрүүн» (Болтоһо) байынай хаһаайыстыбата быһыа 80 тоннаны кондициятыгар тириэрдэн хаһаайыстыбаларга атыылыахтаах, оу сэмэһа анаан ыларга бэлэһиннэхтэрин наада, 252 гектарга апробация барда.

Улууэ хортуонпуйу 38 гектарга ыспыта, онтон 33-үн үүнүүтэ хомулуна, паловойунаа 312 тонна буолара сабадаланар. Биллэрин курдук, ханна да хортуонпуй тилэр баран үүнэ батарыы уустугуруох курдук. Билиннэ турутуван 18 тонна эрэ атыллан, 100-чэка тонна снэмэҕэ анаан ууруллуоба. Онон «Кэпчэри» (Хатылы), «Тумара» (Сылап) уонна «Ситим» (Мырыла) бааһынай хаһаайыстыбалар хортуонпуйу хаһаанар бадыбаал онгосто сылдыллар. Хаппыста улаханнык быһылла илик, 67 тонна эрэ гуттарыстынна.—Улууэ быһылгы үүнүүтүн гүһүнап титтенип харгыһылааы кэпсээтэ Едөккя Иванова.

Үүнкэ былааммыт 3300 тонна этэ, онтон балабан ыйын килэрбэксэ туран, 2100 тоннатын эт-үүт комбината содоуонкаалаа. Бу ыйга юнилэр бырыллан аабыларынан, 300 тонна туттарылар да эбит буоллаадына, ити нэриин ылыллар кыада суох курдук. Сотору таньыга диэри күннэ 22-лин тонна арын сыахтарыгар адалыллар эбит буоллаадына, ити сыамппара 11-12 тоннада тийэ түстэ. Ылам мэтчирэн халтаннаан, тымныылар түһүннэр өссө да аччыа турдаа. Үүтү туттарыы быдырымыгыга төгүнэтэххэ, 1300-чэкэ тоннааан адыах, ол илгэр бааһынай халаайыстыбаларыгар 700 тоннаан. Тоҕо дэниин балаһылыыа уоскуэбитин Андрей Тимофеевич манньык быһаарда:

— Бүг үндсдээ эрэ дотация кэлбэтэ. Калыгын айдар суох. Туттарааччылар ей ахсын аахсан иһөөх, үүтү иһилгэни 4 тыһ. солк. тутуох буолбунут диэн сирэй-харах аһааххара үгүс. Билиги туттарбыт дьонго кыра харчынан, бородууктанан аахсамыт 2 млрд. солк. курдуктаагы тутан баран 1,5 млрд. солкуобайдаабын аарыстыбыт. Үүткэ дотация кэлбэтэ нөһүлүннүкэ астымыт буолуутун үөскөтүтэ булган туолбатаабын биһр сүрүн биричиинэлэтин буолла. Арыынан тутуохпутун орулбайтах арыы иһин ыстарааһа батылларбыт орулбай, оном эинэ кылдыбат.

Сүеһү алорүүтэ садаллара чутаһаата. Маныха урукку курдук комһесса тэрийэн үлээтэн эт атыһаарылар сыһатын, дотация төлөөр дуу, суох дуу.

сүөһүлэри пайиллэктэртөн киллэрин боспуруо-
рун быһаарыахха.

Итиннэхэ уонна ниниги ахталлыбыт бөлүгүс-
тарга улуус дьахталгатын байылыга А. А. Шадрин
манык чуоннайдаанын өтөрдө, сорукары су-
рууда.

— Республика атын улууслара үүнкэ дотацияларын агарын, сорохтор барытын ыалылар. Биһиги уонна Уус-Алдан үтүрүлүнүбүт. Биһиги 23 эрэ бырылһан ылан олоробут. Тым хаһааныстыбатын министерствота блокутур. Аны биллээн үп барыта. Бүлүү бөлөх улуусларга барылиһа. Үтүү тутууга кооператив тэрийэн үлээлэтибит. Эргитэн барар эрэһэр кыаралас, ону көнөтөр суолу тобулуохха.

Бийдл үүнүү кууаава суох, 40 тыһ. тонна оту оттуоххут дьэн буолта да, 32 тыһ. тоннаны кыаһа илликпит. Ити отунан улуус сэдэ тахсыада. Эссө атыылаан харчы оторуохха наада. 500 чыкэ тоннаны атыылыахха сөп, 2 тыһ. тонна бурдугу атыылыыбыт дьирбигин правительстве буолбат. Куурусаны нитэр буоллахпытана, дьайиинин наада. Ону харыстыахха. Хатылы. Диринг, Одьулуун курдук бодон хаһаайыстыбалар ити суорду үүнэррингэ ыһыстан кэбистилар. Күбүгүгү хорутуу болнуруохун боллоомото тутуохха, 1,5 тыһ. гектарга тиэртэхха аһиниги үүнүү дьини көрүөххүт. Харчы ханна да суох. Онон хардарыта махсыыда нүүскэ үлэниэхха.

— Бааныык котельнайыгар уонна сайаалка киллэрибит 20 мал олоһор дыктингар быстах өрөмүөннэри ыыта сылдьабыт. Котельнай урдун уларыттыбыт, муостатын бетоннаатыбыт, емкостарын ыраастаатыбыт. Бааныык паарданаар сириг эркиннэрин маһынап бүрүйдүбүт, уруккута обшачковчнай плита буолан, хөтүө турар этэ. Систематын уларыта сылдьабыт.

Дың озорор уосай дыңаларыгар инвентаризация ытыллар, өтөт салгы озороччулары кытта арендага бизин дуогабара ыгорудуоса,— дьэтэ Г. Н. Аввакум.

Узуну электро-уотунан хааччылар икки тарилта салайааччыларын ийитиннэриилэрэ кийини үрдү-
бэт. Дизельнай станцияга өрөмүөн үлэтэ үмүрүөт-
эрэр, бу күшүргэ биир генераторы аалан туруо-
руохтаахтар. Оттон дизельнай оттугунан, бензин-
най хааччылыгы бөлүбүрөстара салгыгына мыйан-
тураллар. Үрдүкү тарилталары СР Правительство-
тин председатели Н. Федоров дьаалалыгар олобуран
бородуукта ийини төлөбүрү эрде кордүүлэр, тиле-
вой дуогабарга илин баттыырга күһэйлэр. Онон
бу бөлүбүрөс правительстводан эрэ быһаарыллар
ыннахтах күрдүк.

Г. П. Кардашевский: «Подстанциялары өрөмүүнүүбүт. Кабель бу күнүгү» кэлээтхэх, 50-ча остоолбону пасынсалыахпыт (эмсирбиттарин быһан баран салбийэн бизрин). Төлөй уоһа Маралаайлы линияларын кыйгытыга бэлэмвиэхпүт. Билингитэ биэр да аварийнай трансформатора суох олоробут, оттон улуска кырата 3 наада. Күн ахсын туруорсабыт. «Якутэнерго» салаататыттан 3 киһилээх комиссия кэлээтхэх, онно да туруорсуохпут, тух түмүктөөх буолар? Котельныйдар үлээбөөһүлөр ыаллар, контуоралар итиэр прибордары холбоһор буоланнар, автоматтар кыамталара тиийбөккө күн ахсын араһа тураллар, онно үлэлиибит—диза информациялаата.

Авы бу ый 23 күнүгөр дыһалта сәбиәтин муһна-
җа буолуохтаах. Онно күһүнүгү пиэрдааһын, «Ха-
даар» табаарыстыба, «Күннэй» предприятие боп-
пурусастара көрүлүлэлэрэ күүтүлэр, «Вары» бюд-
жетнай төрүтлөлөр дыһалта сәбиәтингөр ыодотсетнай
буолуоххут, кадр боллурсуоҕа наһаа ыһылыһа,
онон итинник дыһанар сөп буолуо», — диир үүмүк-
төтө планернаны А. А. Шалрин.

М. СИДОРОВА

АЙЫЛБАЛЫН АЛТЫҢЫ ӨСӨ КЫРА...

Айхьд уонна бийиги нэлэр үйэ боруогар олоробут. Видигин киһи аймах 21-с үйбэ биһир сүүрүн кыһалбатынан (проблематынан) экология буолуоба диин өтөллөр.

Үүнэр көлүнээни тулалыыр айылдаа харыста-
былтаахтык, кийилин сыһыаны интэрэр тубуттан хан-
на да үлэ күүсүз ымытыллара нэрэхсэбиллээх. Бу
ордук кэлинни сылларга биллэр-көстөр сабаланын-
нар, хардымлар өгөһүллүбүттэриттан сыналанын
сөп. Улууспутутар ылыныллыбыт «Тиэргэн» тускул
сахх кийитан төрөөбүт үөснээбит түүбөтүгэр оло-
хун-дьаһадын тарихан өлөрүүтүтүт, ийэ айылбатын
өбүтүгүн үтүө үгэстээх утумнаах дьарыктарын быс-
пакиа салгыы сойоннарарытыгар туһаайыллыбыт
буолан, хара бастаһыттан, дьон сүрүөтүр-быарыгар
сөңгө сымдыар уйаһас ийинилэрин уһугунааран эр-
рө үчүгэй. Манна этэргэ дыны киһи төрүүбүттэн
парыма кырдыһас саастаһыар днэри кэрдикс кэм
хабыллар. Маны иилэ хабая ылбыт курдук, улуус-
пүт икки орто оскуолата бэйэтин интэр-үөстөр
сыалын экологичеснай үөрэхтээһин хайысхатынан
туһаайан ынтар. Манна бири тоһоҕолоон бэлиэ-
тиэххэ наада ол — ийинилэһиньэни бүтүүн экологи-
ческай үөрэхтээһин, айылдаа сыһыан проблемаларын
тула түмүүгэ үлэни ымыты соругун эмиэ ил-
лилэр ийиниллэр-сабалыллар. Сыланга, Болугур-
га бу дьаһаҕ ордук кини хабааннаахтык барар

Ааспыт нэдиэлэҕэ Мындабаайыта сарыттым. Кү-
һүңүгү хонуур үлэлэрэ биллэ үмүрүйэн эрэллэр.
Халла да курдук кыстыына миннэ түбүгэ. Калы-
барына, бекбаарсына, ити кыайтарбат, бу кыаллыбат
үлүтэрэ. Бөрүтэ үбүдээһин кырыымчыгар, хамна-
ка тийиэн илгэр.

Оскулалара тымным буолан үөрэмнэҕэ оло-
ролор. Адьас, субу оттулуннар, сылаас бэрлиннэр
эрэ үөрэмнэхтэхтэр, «Кустук» республиканскай
экологической чэбдиҥирдэр киһи директорын, «Мы-
ндаарайы кытыла» экологической программа авто-
рын Н. Н. Протодьяконовы көрсөөрү оскулара тии-
һа сырыттым. ниним суох этэ онон Бэскэ дыһысар
тахсыбыттан, хата, баар эбит.

«Кусту» киши сайынгы ышпыт үзетин, киши лааырдарын тустарынан бийиги хайманыгытар сайын сийиктин согуе сурулдан турар ошон Николай Инновентьевичтан сага үөрөх дылыгыр бу— «Эко. логичеснай үөрөхтээнин уонна ийтин» хайыскатынан үзэллир окуола соруктарынан кылгастык биллиниг нэрэригар көрдөстүм. —Бийиги окуолабыт эколо. гичеснай үөрөхтээнин хайыскатын тутуһан үлэтээ. биге быйыл иккис эрэ сыла буоллава дии, Үөрөнөч. чилэр 5-11 кылаастарга «Мындабаайы кытыла» программа быйымынан иэднэтээ биир чаас «Эко. логия» предметин үөрөтэллэр. Быйыгты үөрөх ды. лыттан сағалаан биологияны, химияны, география. ны, физиканы итнээн экологияны дирингэти үө. рөтүнэ көрөбүт, анал факультетиттары аймахпыт

Биднийг дэон «Экология» дээр тус тус нэгэн суолтатан, хабар зйгэгтэн өйдөөт. Бу агардаас, кэлтэч, чн, бйбатын этгэххэ, айылбаны үерэтнн, харьстаа, лын эрэ курдук саныыр буоллахха, арыычча тутах согуе динбин, Экология ситимнээр, дьүөрэлтиир хайыхалара элбэх, муугура да суох. Ойон үөрэнээч, чилэри атын предметтэртэн муугнаран агардаас айыл, ца үөрэгинин «хатавалалааны» бээр днр буоллахха сыйба. Дээ, ол ийин бйнгтн урувуй, үлэ, ырыа, физкультура учууталлара бнэрэр предметтаригэр днрнгэтэн, бйнгтн кэм кэрдөбүлүгэр, эстетина, тыгар сөө түбэлэр тына программа онгостон үлэ, днлэлэригэр сүбэлээтнбт. Эмнэ итн курдук, гума, нитарнай предметтэргэ үерэтннн ирднбт,— днр, Агма орто оскулатын экспериментальнай үлэгэ сәбиэднссәй Н. Н. Протодьяконов.

Бу сэд тохсунуу ийгэ Мынцагааймга «Экологическая үөрэхтээний уонна нити» диэн республикасыа научнай/практической конференция ыытыллыбыта, манна ученайдар, учууталлар, үөрэнээччилэр уонна нэһилиэнэньэ кыттан ити салаада билигин тирээн турар соруктары тула кириг, аһаас көрсөтөн барбыта. Бу конференцияда үөрэнээччилэр сүрдөөх активнайдык кыттыбыттара, манна улуус түөрт оскуолатыттан үөрэнээччилэр айылга хармытабылын, экология темаларыгар 9 рефераты аахпыттара, туһааннаах специалисттар сэтээринилэрин ылыта төһөлөөх үчүгэйи, астынай? Туох барыта төрүттээх, силлээх, саалааччылардаах, саадааччылардаах уонна батыһааччылардаах буоларын түмүгэ көстөн иһнээр эрэнэтин.

Агардас, айылзалымы алтыны дүзөн өссө кыра курдуу, кинини уурактанарха, кийилин сыйланы олох туохха, ийилин таптыарха. Оччого бидини—айылда ололоробут дүзөн кизин тутта атиахпур. Николай Ил. Иокентьевтер санаата, бабата уут-уучу ситивник,

П. СЫРОВАТСКАЯ.

ҮҮНЭ-САЙДА ТҮР „КӨЛҮКЭЧЭЭН“

—Соньжаа— «Көлүкчээ» оро нороднай ансамб-
ла!—дхэн хонфрансе бэлэргэсэн кытта, музика
тактылар таймс-тэник уктанан дээржээк тэнэстэр-
цаах оболор ижигэс-ижигэстик хамсаах, миньгэс-
тнх жигээрлээн үгкүүлээн ниярэн бардактарына
хайа да көрөмчү үөрүмүөн, астынхымак сөбө суох.
Киниктары кира олорон кхик эмхик оро сааһытар
түһэн бу күрдүк тэй-тэбэ, үөрө-көтө сылдырм ба-
барар.

«Көлүкчээ» — билигин республикада киниктик
биллэр ансамбль. Айыах сытлаагыта оркула нааы
овор киниерү үгкүү курулуотуттан бхтиснн Париж
күрдүк сайдымаан куураха шырыктын үгкүүлээн
кылар ансамбль үүкэн тахсымта албух үлэтэн, кы-
раттан тахсымта чуолкай.

«Көлүкчээ» 1981 сыллааха нороднай ансамбль
аатын ылбыта. Бу кэмтэн ыла кини ситийнхтэ эл-
бэх. Ол күрдүк 1982 с. «Куккул куоттармыа, сүр-
гүн сүтэриимэ» республикатаагы фестивалыа лау-
релт аатын, эмиэ бу сыл «Сиха кира үгкүүдүүр»
фестивалыта 3. 1984 с. эмкэ манна 2 мизетэни ыла-
ры ситийнхтэ. Ити киниэ «Олонхо дойдутун овөлө-
ро» дхэн Франция Париж куоратыгар шытылшыбыт
фестивалыта кытышыны ылан улаха ситийнхтэлик-
тэ. Манна тэни былырнык Дьоккуускай куураха
ымыкылыбыт «Анна оболорун» сартамадатыгар,
учууталлар республикатаагы Х сөөтэригэр, «Ле-
но-86» күрэнкэ кытыбыттар. Ансабль түбунан
хайматтарга албухтик сүрүлүннэ, киниктар ханна
тнхэн кытыбыттарын түбунан, олус чаастатып да
булбаттар. Кигитит, биллэбит, Ол араары миннээх
күүстэриннэ, ийдөрүгүн мангык урдүк тайымак
тахсымтыгарын бу днэк аадааччы билбэт буолуох-
туак. Кинилэр бэйэлэрэ да костеллөрүн-биллэллэ-
рин сөбүдэхбэт, сэмэй дьон. В. П. Сивцева уонна
Н. Н. Терпигина иккисин байа-бэлдэригэр сөп түбө-
нөр холку мангышкаахтар. Кинистэллэрин кетэн
билбэт кыһи кинилэри эдыккы-бырант күрдүк саныах-
тарын сөп. Минигинини кэлэстиилэрингэр күрдүк
киинилэр үтүстүк утарыта олорон кэлэстэхбэн, сала-
ларын сапка тнлэн биик түжүккэ калыалариттан но-
руонка биһирэммит «Туосчу Туйаара», «Мэник-
таник таммактар», «Танцуем рок-ролла», «Ат сүү-
дүмчүлэр бырааһынньыктара» күрдүк о. д. а. үг-
күүлэр айыллап туруоруллубуттара.

Елена Петровна бэйэтин түбунан мангык көпсирт:
—Төрүтүн— Чурапчы, Адам Саванн Петр Петро-
вич сааһын тухары РАЙПО-да бухгалтерьмак, ийэм
обо саадыгар ас астааччынак үлэлэбиттэрэ Орто
оскуоланы Дирингтэ бүтэрбитим. Ойно 3 кылаастан
үгкүү курулуогар дьарыктаммытс. Бэйэм обо эр-
дэппиттэн үгкүүлүүрбүн, хамсааннаах, сүүрүү-
лэх-көтүүлэх билинуулары сөбүлүүр буоламмык.
үгкүүлүт буолар баа сааалаабым. Ол күрдүк 1977
с. Дьоккуускайдаагы кулутурнай-сырдатар училищени
онто сэлэди Улан-Удэтар кулутура академиятын
хореография салаатын үөрэнэн бүтэрбитим. Ити
көккө дойдубар кэлэн Н. Ф. Посельскаяны кытта
«Дьэстэхкэй» обо нороднай ансамблыгар уонча
сыл үлэлэбим. Мугудайга 1981 с. ийон кэл-
биолит. Кэргэним Николай Иннокентьевич финан-
синав техникуму бүтэрбитэ, билигин оскуолаа дуо-
бат курулуогун ытар, бэйтэ дуобакка маастары
кандидат. Ус оболонхут: улахан ул Колы байыл
орто оскуоланы бүтэрэн, Дьоккуускайдаагы Тма хо-
һааыстыбатын техникумулар туттарсан кинрда.
Орто уон Ийургу ансамблыа дьарыктаммыта. «Хо-

тугу сулу» конкурска кыттан Дьоккуускайга саха-
профессорнайы оскуолаа биир кинистэн бирин-
кэ ылбылыт. Ойно кини табылаах «ЭВМ операто-
ра» идаах орус кылааага бу аадаах хонусталары
үөрэнэ барда. Кырабыт Елена байык үлүс кылааага
үөрөнөр, анан дьэстэн-уотун хомуйа оылдыах са-
һааааа.

—Хореограф быһымынан ордух-туохка болгом-
тобух уураа үлэлэтигини?

—Улабар миннээт да улахаа болгом-буун класси-
каа уурбуут. Классинаа дьарыктыан оболор
координицилара сайдар, куорлуостары тутта үөрө-
нэлэр. Аан мангык манна нэдибэр 3 бөлөхтөх
курулуонна Николай Николаевичи сөргөтүтүт үлэтин
сылдыра.

—«Көлүкчээ» үлэлэтигини түс бэйэ-
тугу түһэннэ?

—«Көлүкчээ» улахап айаа тахсарга көмө-
тө. Ол күрдүк республика атын бөлөхтөрүн сала-
лааччыларын кытта билсэн элбэхкэ үөрэним. Хо-
лобур, Намыаар «Минээр» обо ансамблы сата-
лааччыта А. Л. Оксенович, Манна Халыастан «Тул-
дукчаа» ансамбль салаааччыта В. Н. Соронны.
Сунтаардаагы «Түһүл» ансамбль салаааччыта
А. П. Ермолаевы уонна «Эрэл» ансамбль салааач-
чыта С. П. Толстыкованы кытта билиһиннэтиит
олус үөрөбүн. Кинилэр хаа бириндилэр түбунан
суоллаах-инстэх, эрэккэс дьон.

—Николай Николаевич Төрүтүн кытта бииргэ
үлэлэтиит, алаах ситиһиит. Кипк түбунан тугу
этиһиит этэй?

—Мин киник киниерү Ноля диибин. Ноля сүр-
дэх үлэлит, эдэрлик эрчимнээх, баай фантазиялаах,
үгкүү туруоруллубуттар албух ситиһи киллэрээч-
чи. Дэгиттар тайааннаах: ылыыр, үгкүүлүүр, бөр-
тэхкэй биллэрээччи, тоһукут, хомускут, сөлүс-
дары да сүрүлэр. Майгы-ситик да өттүкэн сүр-
дэх үлүгэй ийик. Минин кытта үлэлтир олус үгү-
дэй, кыдырысбыллытын да ойдоһоптук.

Николай 1964 с. Мугудайга төрөөбүтэ. Оскуола-
га үөрөнөр кэмтэр биллхит үгкүүлүт-хореограф-
тар Г. Е. Сакрибинига, Н. Е. Барашкова дьарыкта-
лаах, оскуола кэмтэтин Хабардаснайдаагы кулутура
учалхытыгар үөрөнөр. Студенттар сылларыгар
биир дойдубаахтар түкүүлүлэргэр киниктарга филь-
милор жиялдарын кытта үгкүүлү дьүөрлөөн кол-
позития туруоруллар эбит. Иккилэри Хабардас-
найдаагы олохтоох телевидение ийи төсүл кэлэн
устан барбыт. Үөрөһүн бүтүрүк кэлэн дойдутугар
1,5 сыл уу-уураа салаааччынак үлэлэбитэ. Үр-
дэтинэр сыалтан салгык Улан-Удэтар кулутура
институтун үөрэнэн бүтэрэн кэлэн, 1988 сылтан
Мугудайга үгкүү курулуогун салаааччытыкан кин-
рэн. күн бүгүнгө дээр кэлпиг атарын кубулуона-
ка үлэлти-хамсыы сыттыар.

—Елена Петровна калыаанттан үлэлтирэн олус
интереснай буолбут. Ойоттох үлэлит кэлбитэ
тута биллэбитэ,—дидик Николай коллегатын дидик
областник көрөн ыла-ыла сөһөрүлөр.

Дьэстэх-уоттаах, хаһааыстыбалаах дьонно эл-
бэхтик айаппылар синаан араабаты биллэр.

—Мин ий-лэх аабын уонна өдүйбүк кытта
олоробун. Дьоккуз бэйэлэрэ инкустакы олус сө-
һөрүлүлэр. ситиһиһэрбиттэн тэнэ үрөсүлэр, сүр-
дэрин өйүүлэр.—дидик Николай. Елена Петровна
карааа Николай Иннокентьевич ылаһын бааһа
ымак, аһык астаан, оболорун көрөн-истэн иһэнэ хо-

кут гастролтан аһаһаан кэлбит кэргэнин биир ий-
тык тыла суох көрсөрүн, туохха барытыгар өйө
бүл, тирэх бууларын этэр.

Хаа биирдик учуутал сыралык үлэтин түмүгэ
киик үөрөппит оботуттар көстөр. «Көлүкчээ» са-
лаааччылары оболорун-үөрөхтэригэр хайдактарык,
оскуола кэлэн-хаһаа баран хайдах үөрөхтэллэрини
иһэстийлэ сатыллар.

—Билигин ансамблытыгар 5 туйгун үөрөһөччү
бээр, улахан акардара үөрөхтэригэр үгүдэйдэр. Би-
лиһиттэн кини үүннөрүнэн нэччэ буолан ийиүт
Стасик Катаков кулутура колледжын үгкүү салаа-
тын бүтэһи куурусулар үөрөнөр. Рита Сивцева, Но-
демир Катаков эмкэ манна төрт кулутура салаа-
чыгар киниктэр. Хореографическай училищеса
Маринаа Лыткина уонна Владимир Лихов үөрэнэл-
лэр.—салаааччылар астынхыттык иһэстийлэр.

Былыл «Хотугу сулу» телевизионнай конкурска
«Көлүкчээ» ситиһиллэрин билиһи хаһааппы-
тыттан аахыт буолуохтааххыт, Конкурс түбунан
билиһинкэрэллэригэр көрдөстүк.

—Бу конкурска кулу тутааран ымак ийигэр
дыкы сылдымбылыт. Бастагы түһүмэхкэ Бүлүүт-
тэн «Бүлүү долгуннары» днэн нороднай ансамблы
лыһаан, иккис түһүмэхкэ «Эрэллэр» (Дьоккуускай)
киинилэригэр түлэри ситиһиллэбит. Ойон үбүс түһү-
мэхкэ Тымтаттан «Дружба» обо нороднай ансам-
блын кылаан финалга тахсак лаурелт аатын ыл-
быллыт.

Ансамбль «Илэлэх ааһылаа» Мугудайдаагы
«Баа саала» авторскай оскуола директоры Влади-
мир Петрович уонна ийи нэргэбэ Елена Михай-
ловна Ийикутар буолаллар. Салаааччылар кини-
лэргэ өбөдүллэрин, көмөлөрүн ийи тнлннэн алат
махталлаахтар. Л. А. Терпигина оһону кытта оу
сылларга үлэлтиһи, обо үйүлүгэти гүрдэх үгүдэ-
дик билэр, баар-суох сүбүһүтүрө иһаһытара. Би-
лиги кинини аһтаа суох пейзажистынаа артты-
быт, Уонна көстүүмкэрбит эскизтарын тарыллаах
лэтиттэн оһтор модельер А. Барашкова, быһан-
отон тнээччи, мээрэйдээччи В. Е. Попова, эрэллэх
сүбүһүлүт Д. Д. Толстыкова билэ буһаһылар үлэ-
бит түмүктэх. Иккилэри суох мангык ситиһиллэ-
нэрип сарбах буоллаа днн.—дидик Елена.

Үгкүү доһулуолун анал үөрэттэх музикалара
суох буолан, иик көстүүбүкэ өгөртөрүллэр. «Голд
Стар» синтсизатордхтар оһонһуур ийи суох буо-
лан турар. Хореография өссү биик штат көрүллэрэ
буоллар днэн салаааччылар бөдө сааалаахтар.
Биллэп турар, бачча улахан ийиһитиһи кини эю
иһи дьарыктыга нэһэһэн.

—«Көлүкчээ» ансамблыа дьарыктынын баа-
лаах 6-11 кылаастарга үөрэнэр оболору ытырабыт.
Интернат баара буоллар, обо кэлпигэ үнөсө этэ.
Былыл реортуардырытын санардар былааннаах-
пыт. Оболорбут сүрдэх бааһаһтар, Билиһи хо-
реографтар үөрөхтэригэр дьарыктаах, ансамблыа
сылымыт оболору ыла сатыллар. Билиһи обо
үөрэхкэ киниктэр толору бөлөһи биирэр түһүгар
үлэлтиһит.—дидик кинилэр кэлэстиилэтин түгүс-
тэтилэр.

Елена Петровнаа уонна Николай Иннокентьевич
тус психотугар доһу-сөргүлү, айымылаах үлэ-
ни баһарыт.

Бу мангык талааннаах, үтүс-сэмэй салаааччы-
лардаах «Көлүкчээ» үүтэ-сайда түр, саргылаах
күһүлүт саһардатын күллэри, саргыһытын үүнүс-
тэ, обо сааһы уруйдаанытын үөр-көт, төл-төл

Оксана ЖИРКОВА.

О ПОРЯДКЕ УЧЕТА НАЛОГОПЛАТЕЛЬЩИКОВ ОРГАНИЗАЦИЙ

Учет налогоплательщиков—одно из основных
условий осуществления государственными налого-
выми инспекциями контроля за правильностью ис-
числения, полнотой и своевременностью перечисле-
ния налогоплательщиками налогов и сборов в
федеральный бюджет, бюджеты субъектов РФ,
местные бюджеты и государственные внебюджет-
ные фонды.

Налоговые инспекции учитывают налогоплатель-
щиков при постановке на учет, а также поступаю-
щей установленной порядке от регистрирующих
органов, банков и иных кредитных учреждений.

Налогоплательщиками —организациями призна-
ются имеющие обязанность уплачивать или пе-
реносить хотя бы один вид налога или обязатель-
ного платежа в федеральный бюджет, бюджеты
субъектов РФ и местные бюджеты:

—юридические лица (предприятия, учреждения
и организации), созданные в соответствии с законо-
дательством РФ;

—представительства, филиалы, а равно другие
обособленные подразделения юридического лица,
созданные в соответствии с законодательством РФ;
—физические лица, созданные в соответствии с за-

конодательством иностранных государств между-
народные организации, осуществляющие деятель-
ность или имеющие имущество в РФ.

1. Порядок постановки на учет налогоплатель-
щиков—организаций.

Налогоплательщики—организации, созданные в
соответствии с законодательством РФ, обязаны
стать на учет в налоговой инспекции по месту их
нахождения, не позднее 10 дней после ее государ-
ственной регистрации (перерегистрации), налогопла-
тельщики—организации, которые в соответствии с
действующим законодательством не подлежат го-
сударственной регистрации (представительство, фи-
лиал, а равно другие обособленные подразделения
юридического лица) обязаны стать на учет в нало-
говой инспекции не позднее 30 дней после при-
нятия распорядительного акта о ее создании, либо
реорганизации.

Для постановки на учет в налоговой инспекции
налогоплательщики—организации обязаны:

—подать заявление по форме,

—заполнить карту постановки на учет нало-
плательщика—организации с приложениями в трех
экземплярах;

—представить копии заверенных в установленном
порядке учредительных и других документов необ-
ходимых для государственной регистрации в соот-
ветствии с действующим законодательством создан-
ных налогоплательщика—организаций или другие
подтверждающие документы о ее создании.

Налогоплательщики—организации, уплачивающие
отдельные виды налогов в соответствующие бюд-
жеты и государственные внебюджетные фонды не
по основному месту нахождения, встают на учет
в налоговую инспекцию по месту уплаты налогов
следующим образом: налогоплательщик— юриди-
ческое лицо представляет в налоговую инспекцию по
месту уплаты налогов копию Карты, выданную
той налоговой инспекцией, где он прошел процеду-
ру постановки на учет, и копию документа, подтве-
ждающего его обязанность перечислять налоги в
соответствующий бюджет, намеренную в установлен-
ном порядке. Тремя документами могут быть
документы, подтверждающие право собственности,
положение о представительстве, филиале, а равно
других обособленном подразделениях юридического
лица, другие распорядительные и исполнительные
(Бүтүбүтэ 4 стр. көр).

